

Neuropsykologisk undersøgelse

En neuropsykologisk undersøgelse er en detaljeret og systematisk undersøgelse af mentale funktioner som hukommelse, koncentration, rumopfattelse, sprogfærdighed, problemløsning m.v.

Ved en neuropsykologisk undersøgelse foretager man en differentieret vurdering af det kognitive funktionsniveau. Undersøgelsen er væsentligt mere omfattende end korte kognitive tests som fx Mini-Mental State Examination (MMSE) og omfatter vurdering af en række kognitive domæner som hukommelse, sprog og styringsfunktioner – typisk ved hjælp af flere tests for hvert domæne.

Testbatteriet tilrettelægges af den enkelte neuropsykolog afhængigt af problemstillingen og varer ofte et par timer. Ved vurdering af resultatet tager neuropsykologen højde for sociodemografiske faktorer som alder, uddannelse og eventuelt køn. Det giver en mere præcis vurdering end anvendelse af en fast cutoff score, som er almindelig praksis ved korte kognitive tests.

En neuropsykologisk undersøgelse foretages i de fleste tilfælde af en klinisk neuropsykolog, som er en psykolog med efteruddannelse inden for hjernens funktion, hjernesygdomme og undersøgelsesmetodik (testning). Også psykologer med efteruddannelse inden for andre specialer – fx gerontopsykologi (ældrepsykologi) – foretager neuropsykologiske undersøgelser.

Indikation

De to væsentligste grunde til at foretage en neuropsykologisk undersøgelse er, at der er tvivl om tilstedeværelsen af og årsagen til kognitiv svækkelse.

En neuropsykologisk undersøgelse kan ofte bidrage til at skelne mellem, om det kognitive funktionsniveau ligger indenfor den normale variation (der er større end de fleste mennesker er klar over), om der er tale om let kognitiv svækkelse uden demens (MCI), eller om der er tale om begyndende demens. Ifølge en meta-analyse fra 2017 har hukommelsestests en relativt høj diagnostisk træfsikkerhed ved skelnen mellem MCI og kontrolpersoner uden demens.

Hvis den kognitive svækkelse er så fremskreden, at patienten har svært ved at fungere på egen hånd i hverdagen, vil vedkommende som regel også fremtræde åbenlyst (klinisk) dement, og en testning af det kognitive funktionsniveau er mindre relevant.

Skelnen mellem forskellige demenssygdomme

Hvis der er usikkerhed om, hvilken type af demenssygdom patienten har, kan en neuropsykologisk undersøgelse indimellem bidrage differentialdiagnostisk til at skelne mellem forskellige undertyper af demens.

Der er en tendens til, at forskellige demenssygdomme giver forskellige, prototypiske symptombilleder også med hensyn til 'profilen' af kognitiv svækkelse. Alzheimers sygdom vil fx ofte medføre en markant svækkelse af episodisk hukommelse (evnen til at huske fra dag til dag), semantisk hukommelse (almen viden, paratviden) samt rumopfattelse.

Ved vaskulær demens er tænkningen ofte præget af en generel træghed, forarbejdningstempoet kan være nedsat, og der kan forekomme svigt i overblik og problemløsning. Ifølge en meta-analyse fra 2017 har hukommelsestests en høj diagnostisk træfsikkerhed ved skelnen mellem demens ved Alzheimers sygdom og kontrolpersoner uden demens.

Flere anvendelsesmuligheder

Selvom profilen af kognitiv funktionsforringelse varierer ved forskellige typer af demenssygdomme, er der også stor variation af kognitive vanskeligheder inden for de enkelte demenssygdomme, og overlappet af kognitive vanskeligheder på tværs af demenstyper er betydeligt. Profilen af kognitiv funktionsforringelse er således vanskelig at anvende diagnostisk.

Neuropsykologisk undersøgelse kan, hvis den gentages efter fx et år, bruges til at vurdere eventuel forværring (progression) eller normalisering (remission) af tilstanden, ligesom den kan indgå ved vurdering af behovet for sociale og praktiske støtteforanstaltninger, førtidspension, trafikikkerhed ved bilkørsel m.v.

National klinisk retningslinje for diagnostik af mild cognitive impairment og demens. København: Sundhedsstyrelsen; 2018. Anbefalingerne er ikke længere gældende.

[Sundhedsstyrelsen](#)

Jørgensen K, Hansen KR. Neuropsykologisk undersøgelsesmetode. Klinisk neuropsykologi. 2 ed. København: Frydenlund; 2020

[Frydenlund](#)

Belleville S, Fouquet C, Hudon C, Zomahoun HTV, Croteau J, Consortium for the Early Identification of Alzheimer's d-Q. Neuropsychological Measures that Predict Progression from Mild Cognitive Impairment to Alzheimer's type dementia in Older Adults: a Systematic Review and Meta-Analysis. Neuropsychol Rev. 2017;27(4):328-53

[PubMed](#)

Weissberger GH, Strong JV, Stefanidis KB, Summers MJ, Bondi MW, Stricker NH. Diagnostic Accuracy of Memory Measures in Alzheimer's Dementia and Mild Cognitive Impairment: a Systematic Review and Meta-Analysis. Neuropsychol Rev. 2017;27(4):354-88

[PubMed](#)

Senest opdateret: 18. august 2020